

Digital loggbok under apl
-ett verktyg för elevens lärande?

Digital logbook during internship
-a tool for student learning?

Examensarbete inom huvudområdet Pedagogik
Grundnivå 15 Högskolepoäng
Vårtermin 2017

Malin Bejdén

Handledare: Susanne Gustavsson
Examinator: Simon Ceder

Förord

Det blir en spännande utmaning tänkte jag och gav mig på att skriva examensarbete i pedagogik. Ett beslut som varit så mycket mer än utmanande. Skrivtillfällena har kantats av lycka, frustration, inspiration, vånda men även medvind.

Ett stort tack till min kurskamrat Anneli Sandberg som stått ut med mycket av ovan, men som tålmodigt lyssnat och kommit med goda förslag. Tillsammans är vi det bästa teamet för att sporra varandra att orka och komma framåt. Min handledare Susanne Gustavsson har även hon varit ett stort stöd och genom snabb återkoppling, stor kunskap och värmande ord har det när det känts som tyngst, fått mig att orka lite till.

Mina härliga godhjärtade kollegor Therese Lindell och Camilla Hellström har varje dag fått mig att må bra och inspirerat mig genom sina härliga skratt. Studiedagar har underlättats av peppande sms och mail. För detta är jag evigt tacksam.

Störst av allt är ändå kärleken till min man och våra barn. Robban, Ella och Oliver mina bästa i hela världen som inte alltid tyckt det varit roligt när datorn åkt fram, men som varit tålmodiga och så älskvärda mot mig som bara de kan vara. Älskar er!
Övrig släkt och vänner. Stort tack!

Malin Bejdén

Jönköping 2017-05-23

Resumé

Arbetets art: Examensarbete i pedagogik med inriktning mot yrkesutbildning 15hp,
Högskolan i Skövde

Titel: Digital loggbok under apl – ett verktyg för elevens lärande?

Sidantal: 32

Författare: Malin Bejdén

Handledare: Susanne Gustavsson

Datum: Juni 2017

Nyckelord: Arbetsplatsförlagt lärande, loggbok, digitalisering, elev, yrkeskompetens.

Syftet med studien har varit att undersöka digital loggbok via en gymnasieskolas lärplattform som dokumentation av elevers erfarenheter från apl och lärande på arbetsplatsen. Forskning och utvärderingar kring digitala verktyg och skolan har presenterats, dock saknas forskning kring användande av loggbok under apl. För att undersöka den digitala loggboken har Lave och Wengers teori om lärande i yrkesgemenskap använts. Tillsammans med Vygotskijs sociokulturella perspektiv skapar teorin grunden för lärandet som anses ske i sociala sammanhang mellan omvärlden och individen. Metoden har varit kvalitativ och utförts genom textanalys av loggböcker samt fokusgruppsintervju för att få en djupare insyn och förståelse.

Resultatet visade att den digitala loggboken under apl har betydelse för att eleverna ska kunna se och uppmärksamma sina erfarenheter och lärandeprocess mot en yrkesidentitet.

Min slutsats blev att erfarenheter som synliggörs i den digitala loggboken visar en tydlig utveckling där eleverna i slutet av sin aplperiod kan se helheten av yrket och ett samband mellan teori och praktik.

Summary

Study: Degree Project in Pedagogy, University of Skövde

Title: Digital logbook during practice – a tool for students learning?

Number of pages: 32

Author: Malin Bejdén

Tutor: Susanne Gustavsson

Date: June 2017

Keywords: Practice, logbook, digitizing, student, professional.

This study describes the use of a digital logbook through an upper secondary school, as a tool for student learning. To submit the use of digital tools in schools the study presents research and assessments; however research for the use of a digital logbook during practice is missing. To investigate the digital logbook the theory by Lave and Wenger has been used which shows the learning by professional communion. Together with the sociocultural perspective by Vygotskij the theory creates the reason for learning which is deemed to happen in different social contexts between the surrounding world and the individual. The method been used is qualitative and have been achieved by text analysis of logbooks and interviews of focusgroups, to get at deeper insight and understanding.

The results show that the digital logbook during internship have meaning for the students to see and pay attention to their experiences and learning process against their occupational identity.

My conclusion was that experiences that is shown in the digital logbook shows a clear development where the students in the end of their internship can see the whole profession and a connection between theory and practice.

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
BAKGRUND	4
ARBETSPLATSFÖRLAGT LÄRANDE	4
LOGGBOK I UTBILDNING	4
ÖKAT LÄRANDE MOT DIGITALKOMPETENS	6
TIDIGARE FORSKNING OCH UTVÄRDERINGAR	7
TEORI	9
METOD	11
METODVAL	11
LOGGBOK I STUDIEN	11
PILOTSTUDIE OCH FOKUSGRUPPSINTERVJU	12
ANALYS AV MATERIAL	13
TILLFÖRLITLIGHET OCH TROVÄRDIGHET	14
FORSKNINGSETIK	15
RESULTAT	16
LOGGBOKEN SOM VERKTYG FÖR DOKUMENTATION OCH SYNLIGHET AV DET EGNA LÄRANDE	16
LOGGBOKEN SOM KONTAKT MELLAN SKOLAN OCH ARBETSPLATSEN	17
LOGGBOKEN SOM DOKUMENTATION OM DELTAGANDE I ARBETET OCH HANDLEDNING	18
LOGGBOKEN SOM BEARBETNING AV UTMANANDE ARBETSUPPGIFTER	18
ATT SE VAD YRKET KRÄVER FÖR KUNSKAP OCH ATT SE SIN UTVECKLING	19
ATT UTFÖRA YRKESROLLENS ARBETSUPPGIFTER	20
SLUTSATS	21
DISKUSSION	23
METODDISKUSSION	23
RESULTATDISKUSSION	23
REFERENSER	27
BILAGA 1	32

INLEDNING

Studien genomförs i gymnasieskolans yrkesprogram och undersöker hur elevers yrkesinriktade lärande kan synliggöras genom en digital loggbok. Loggboken kommer att användas som ett kommunikationsverktyg mellan lärare och elev på arbetsplatsförlagt lärande (apl). I inledningen presenteras bland annat regeringens nationella strategi för digitalisering av skolväsendet (Skolverket, 2016a), som legat till grund för och inspirerat till att implementera en digital loggbok i skolans lärplattform. I bakgrunden presenteras studiens motiv, syfte och frågeställning som följs av beskrivning av arbetsplatsförlagt lärande, digitalisering, yrkeskompetens samt forskning och teoretisk bakgrund. Studien vänder sig till lärare inom yrkesprogram.

Denna studie identifierar elevers lärandeprocess vid användning av digital loggbok under arbetsplatsförlagt lärande (apl). Digitala tjänster och verktyg används idag i samhället, privatliv, arbetsliv och utbildning, vilket ökar behovet av digital kompetens¹ under hela livet (SOU 2015:28). Nya utmaningar gör att varje individ behöver och kommer att behöva så kallade nyckelkompetenser. Digital kompetens och lära att lära är två av EU:s åtta nyckelkompetenser (Europaparlamentet, 2006).

Regeringen gav i september 2015 Skolverket uppdraget, att föreslå två nationella strategier för skolan. En strategi för att förbättra och effektivisera verksamheter genom digitalisering och en annan strategi för att samtliga barn och ungdomar ska få möjligheten till att utveckla digital kompetens. Visionen med namnet ”Nationell strategi för digitalisering av skolväsendet”, sträcker sig till förskola, skola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Målet med förslaget är att ”alla elever ska få en mer likvärdig möjlighet, att utveckla digital kompetens”. Digitalisering ska även underlätta lärarens uppföljning, utvärdering, samt förbättra undervisningen i skolan (Skolverket, 2016a). Torsdagen den 9 mars 2017 beslutar regeringen om att förtydligande bland annat ska göras i läroplaner, kurs- och ämnesplaner. Syftet är att skolans uppdrag ska bli tydligare och stärka elevernas digitala kompetens. Gymnasieskolan är en av de skolformer som berörs och beslutet träder i kraft den 1 juli 2018, men kan med fördel redan påbörjas 1 juli 2017 (Regeringskansliet, 2017).

Gymnasieskolans utbildning ska främja grundläggande värden där elevernas lust till lärande och utveckling ska stimuleras. Skolans uppdrag och huvuduppgift blir därmed att förbereda eleverna inför kommande arbete i samhället. Detta innebär bland annat att eleverna ska kunna hantera informationsflödet och de snabba förändringar som sker (Skolverket, 2011). Inom de olika yrkesprogrammen presenterar examenmålen de färdigheter eleven ska ha uppnått efter sin gymnasieutbildning. Respektive yrkesprogram ger även klara direktiv kring att eleverna efter utbildningen ska ges möjlighet att direkt kunna påbörja en yrkesbana (Skolverket, 2016b). Denna yrkesbana

¹ Digital kompetens är en kombination av färdigheter som anpassas till ett aktuellt område där nyckelkompetens är det individen behöver för personlig utveckling (Europaparlamentet, 2006).

kantas av digitala verktyg och därför blir skolans uppdrag att möta strategierna för IT i skolan otroligt viktiga (Nationalencyklopedin, 2017). Dagens gymnasieelever har stora kunskaper kring IT. Det är dock en betydande skillnad kring de sociala medier ungdomar använder idag, och de digitala verktyg som arbetsplatser använder beroende på yrkesinriktning. Vård- och omsorgsprogrammet är ett exempel på program, där vårdpersonal dagligen hanterar digitala verktyg för att upprätthålla patientsäkerhet.

Elever inom yrkesprogram ska erbjudas minst 15 veckors arbetsplatsförlagt lärande, vilket innebär att utbildningen är förlagd till arbetsplatser som erbjuder arbetsuppgifter inom det valda yrket. Apl är bland annat till för att elevernas yrkeskunskaper ska öka, för fortsatt lärande och förberedelse för ett yrkesliv (Skolinspektionen, 2013). Förberedelse och information är viktigt och skolans uppgift är att skapa förutsättningar och förbereda för det lärande som erbjuds på arbetsplatsen. För elevens lärande behövs dessutom möjligheter till både reflektion och återkoppling samt uppföljning av kunskapsutveckling. Kontakten mellan lärare och elev under apl tiden är viktig och behöver vara en integrerad del i lärprocessen för att läraren ska kunna stödja och följa elevens kunskapsutveckling (Skolverket, 2015b). Då användandet av digitala verktyg varierar stort mellan olika branscher och arbetsplatser, behöver lärare fokusera på just den digitala teknik eleven möter under det arbetsplatsförlagda lärandet (Regeringskansliet, 2016). Att skaffa en yrkeskompetens innebär att utveckla de färdigheter som krävs, för att utföra arbetet (Nationalencyklopedin, 2017). Utifrån de rekommendationer som Europaparlamentet ställer på svenska medborgare, upplever jag skolan som ett bra forum för att lägga grunden inom digitalt användande. Den grund som erbjuds gymnasieungdomar, för att de ska kunna möta dagens utmaningar inom både yrket och samhället. Studier visar att användandet av digitala verktyg och IT i skolan behöver utvecklas och att möjligheten att lyckas är stor. Detta då de flesta gymnasieskolor erbjuder datorer eller läsplattor utifrån 1:1 undervisning² (Skolverket, 2013). På den skola där undersökningen utförts, bedrivs yrkesprogram med olika inriktningar och samtliga elever har en dator.

Utifrån att själv undervisat inom yrkesprogram de senaste sex åren har tankar utvecklats kring hur minskad dialog och kontakt med eleverna under apl skulle kunna undvikas samtidigt som elevernas lärande stimuleras. De nationella strategierna för skolväsendet startade en tankeprocess hos mig, där intresset för digitala verktyg och loggbok väcktes (Skolverket, 2016a). Metoden kändes som ett enkelt och bra verktyg att använda, utifrån skolans befintliga lärplattform. En loggbok skulle kunna vara en bidragande hjälp i att utveckla och vara en del av elevernas lärande under apl, samtidigt som det ger en fortsatt dialog och kontakt mellan yrkeslärare, elev och handledare. Genom elevernas dokumentation och veckovis återkoppling från yrkesläraren, skulle loggboken även kunna ge underlag för den summativa bedömningen av ett ämne. Utifrån de möjligheter som digital teknik erbjuder och mot bakgrund av den kompetens våra elever ska ges möjlighet att utveckla i ett yrkesprogram, är det relevant att pröva och kritiskt granska effekter av undervisning med stöd av digitala verktyg. Studiens studieobjekt är digital loggbok och de möjligheter till lärande och information om elevens kunskaper som loggboken kan erbjuda.

² 1:1 undervisning innebär att varje elev har tillgång till en dator.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka den digitala loggbokens betydelse för dokumentation av erfarenheter och arbetsplatsförlagt lärande.

Vilken mening ger den digitala loggboken elever i deras yrkeslärande?

Vilket yrkeslärande synliggörs i den digitala loggboken?

BAKGRUND

Arbetsplatsförlagt lärande

Arbetsplatsförlagt lärande beskrivs som följande i läroplanen (Gy2011):

”Arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt förstår yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats” (s. 40).

Varje elev ska erbjudas minst 15 veckors apl under utbildningstiden och eleverna garanteras minst 23 timmars arbetsplatsförlagd tid per vecka (Sveriges riksdag, 2016a). Hur dessa perioder är förlagda i programmet och med vilken omfattning är ett lokalt beslut. På skolan där studien utförts har eleverna sjutton veckors apl under utbildningstiden. Veckorna är förlagda enligt följande:

Årskurs 1: sex veckor

Årskurs 2: fem veckor

Årskurs 3: sex veckor

Det är den gymnasieskola där eleven läser sitt yrkesprogram som är ansvarig för det arbetsplatsförlagda lärandet, då det åligger skolan att eleven ska få möjlighet att uppnå de krav som krävs för en yrkesexamen. Enligt läroplanen för gymnasieskolan (Gy2011) innebär det bland annat att ”eleven har uppnått branschens godtagbara nivå av yrkeskunnande och att kunskaperna kan användas som redskap för att reflektera över erfarenheter, sitt sätt att lära, lösa arbetsuppgifter och praktiska problem samt analysera och formulera sig” (Sveriges riksdag, 2016a, s. 6-7). Läroplanen beskriver även att skolans mål för varje enskild elev är att utvecklas i jämn takt med tekniken i samhället (Sveriges riksdag, 2016a).

”Läraren behöver med jämna mellanrum, se tillbaka, sammanfatta och synliggöra elevernas lärande under apl” (Skolverket, 2012, s.12). Detta underlättas genom en god kommunikation där både elev, lärare och handledare tillsammans för en dialog kring elevens kunskapsutveckling. På så sätt kan eleven få snabb återkoppling på vad som är utvecklat under apl och vad som behöver utvecklas vidare. Ett sätt att underlätta denna kommunikation är att använda sig av matriser eller checklistor, men det finns även andra uppföljningssystem och metoder som kan underlätta kommunikationen mellan läraren, eleven och handledaren. Andra hjälpmedel som kan användas vid apl är digitala verktyg som i allmänhet gymnasieelever är vana vid och därför kan underlätta både dokumentation och kommunikation. Dokumentation som eleven kan utföra under sin apl kan vara genom film, foto, blogg eller loggbok. Dokumentationen kan sedan genom det digitala verktyget återkopplas till läraren, men även vara en del av samarbetet mellan eleven och handledaren på aplplatsen (Skolverket, 2012).

Loggbok i utbildning

Loggboken har från början sitt ursprung inom skeppsfarten där kaptenen i en skeppsdagbok eller skeppsjournal kunde föra en kontinuerlig logg över kurs, händelser,

vind och position (Bjørndal, 2005). I utbildning kan loggboken användas på olika sätt där loggbokens innehåll styrs utifrån användningsområdet. Ett vanligt sätt att arbeta med loggbok är att läraren väljer ett område som eleven sedan ska skriva om och reflektera utifrån. En del lärare använder logg som ett kommunikativt verktyg mellan sig själva och eleverna, medan andra lärare använder den till utvärdering av undervisningens innehåll (Molloy, 2009).

Drugli (2014) menar att goda relationer ger bättre lärande och att det även underlättar elevernas sociala och ämnesmässiga kunskaper när samverkan sker i deras lärandeprocess. Goda relationer mellan läraren och eleven kan även bidra till att elevernas motivation och initiativförmåga ökar, vilket i sin tur leder till kunskapsutveckling. Anteckningarna i loggboken blir även ett verktyg för eleven vid reflektion av sitt lärande där loggboken som grund till dokumentation utifrån händelser inom yrkesverksamhet, sedan är utgångspunkt för handledningens dialog. Att skriva loggbok blir därmed ett sätt att både bearbeta och sortera erfarenheter och olika upplevelser. Det kan även ge en bättre förståelse för helheten och skapa självinsikt (Tveiten, 2014; Bjørndal, 2005).

Den metakognitiva loggboken är uppbyggd för att lättare kunna hjälpa eleven strukturera, utveckla och göra skrivandet till en del av lärprocessen. Den metakognitiva loggboken kan även hjälpa eleverna bedöma sin egen utveckling och lärande, genom att reflektera över sin beskrivning från en handling under apl (Dysthe m fl., 2011; Lenz Taguchi, 2013). Dysthe (2011) beskriver exempel på loggar där elever och lärare inom yrkesutbildning kan dra nytta av loggboksskrivande under praktik som hon benämner det. Denna så kallade praktiklogg kan fylla flera grundläggande funktioner:

1. Ta vara på situationer, observationer, tankar och intryck
2. Ge underlag för reflektion.
3. Hjälpa vid självbedömning (Dysthe m fl., 2011 s.70).

Praktiklogg är Dysthes förslag på hur erfarenhet på arbetsplatsen kan bearbetas via loggbok. Genom praktikloggen kan eleverna ta tillvara på händelser och situationer som utspelar sig i det arbetsplatsförlagda lärandet och vara en hjälp för eleverna i reflektion och lärande inför liknande händelser på arbetsplatsen. Att kunna reflektera är en process där ny insikt och förståelse uppstår och att koppla teori med praktik är något som Tiller (1999) ser som erfarenhetslära och det är genom olika redskap som lärandeprocessen kan tydliggöras (Dysthe m fl., 2011; Tiller, 1999).

Elever inom yrkesprogram ska utifrån studiens syfte och frågeställningar kunna utveckla och se sitt lärande under det arbetsplatsförlagda lärandet på arbetsplatsen. Den digitala loggboken blir därmed ett kommunikationsverktyg mellan undervisande lärare, elev och handledare där eleven reflekterar kring händelser och därmed kan öka sitt lärande. Den digitala loggboken underlättar kontakten och relationen med eleven under apl, vilket kan motivera eleven i sin lärandeprocess genom återkoppling och bekräftelse utifrån elevens anteckningar. Den digitala loggbok som använts i studien har en metakognitiv struktur, där eleven svarar på frågor och bland annat relaterar sina svar till vad som hände och hur eleven upplevde situationen.

Ökat lärande mot digitalkompetens

Kapitlet beskriver Europaparlamentets rekommendationer om nyckelkompetenser för livslångt lärande, där digital kompetens och lära att lära tydliggör vikten av att elever utvecklar kunskaper inom IT.

Europeiska unionens råd och Europaparlamentet utfärdade tillsammans 2006 rekommendationer om nyckelkompetenser för ett livslångt lärande (Europaparlamentet, 2006). Utifrån rekommendationerna definieras kompetens som en kombinerad sammanslagning av attityder, färdigheter och kunskaper kopplade till området. Själva nyckelkompetensen är den kompetens som varje enskild individ behöver för att personligen utvecklas. Av de åtta nyckelkompetenserna anses alla vara lika viktiga och bidragande till framgång i dagens kunskapssamhälle och sedan nyckelkompetenserna utfärdades 2006, så har en stor utveckling skett inom IT. Hylén (2011) menar att unga och vuxna i dagens samhälle lever i en miljö där IT har en avgörande roll och där av finns det inga skäl till varför skolan inte skulle vara en del av detta där identifiering och mätning av elevernas kunskaper kan göras genom en utvecklad digital teknik.

Digital kompetens innebär att eleverna kritiskt och säkert ska kunna använda den informationsteknik som finns i samhället. Detta underbyggs av IT-färdigheter, det vill säga att kunna använda dator som verktyg för att hämta, redovisa, lagra och utbyta information, men även för att kommunicera och skapa information. Goda kunskaper krävs när det gäller att förstå hur teknik fungerar och för att se möjligheter både i vardagslivet och på arbetsplatsen. För elever inom yrkesprogram innebär en ökad digital kompetens att de förbereds både inför arbetsplatsförlagt lärande, arbetslivet och vardagen i stort vilket underlättas av en dator till varje elev (Grönlund, Andersson & Wiklund, 2014; Europaparlamentet, 2006). För att kunna utveckla den digitala kompetensen behöver eleverna vara medvetna om sin egen lärandeprocess och kan ta redan på vilka möjligheter som kan användas för att lösa problem. Lära att lära syftar därmed till att eleverna ska bygga vidare på tidigare livserfarenheter och befintliga kunskaper för att kunna utnyttja dessa färdigheter både inom utbildningen, hemma och arbete. Med läs- och skrivkunskaper som grundläggande färdigheter, kan sedan nya kunskaper och färdigheter förvärfvas och bearbetas. Kompetensen lära att lära säger även att eleverna bör kunna organisera sitt lärande, utvärdera och söka stöd och information om det behövs. En positiv attityd ger eleven självförtroende och motivation för lärande genom hela livet. En attityd inriktad på problemlösning stöder både själva lärandeprocessen och individens förmåga att hantera problem och förändringar. I en positiv attityd ingår också viljan att bygga vidare på befintliga kunskaper och tidigare livserfarenheter för att hitta möjligheter att lära och tillämpa lärande i en rad olika situationer” (Europaparlamentet, 2006).

Utifrån Europaparlamentets beskrivna generella kompetens lära att lära kan jämförelser göras med skolans styrdokument där skollagen (2010:800) betonar att: ”alla barn och elever ska ges den stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling, för att kunna utvecklas så långt som möjligt” (Skollagen). Även läroplanen uttrycker vikten av att eleverna ”tillägnar sig goda kunskaper som kan användas som redskap för att lösa problem, reflektera över sina erfarenheter och sitt eget sätt att lära” (Sveriges riksdag, 2016). Just därför blir nyckelkompetenserna digital kompetens och

lära att lära centrala, då studien riktar sig mot digital loggbok för elever inom yrkesprogram.

Tidigare forskning och utvärderingar

Underlag till studien har hämtats utifrån tidigare forskning inom området, samt från projekt och utvärderingar.

Det har fram tills för några år sedan gjorts relativt få studier om digitala verktyg i skolan. Anledningen kan troligen kopplas till att användandet av datorer har ökat under senare år. Utifrån att allt fler skolor infört en dator till varje elev, finns behov av studier. IT kan hjälpa eleverna förbättra sitt lärande då tekniken används som ett verktyg tillskillnad på om datorn endast används till övningar som självträttas. Då blir skillnaden inte stor från att använda penna och papper (Skolverket, 2015a; Hylén, 2013). Ett allmänt resonemang kring IT i skolan och undervisningen är, att det kan leda till att eleverna utvecklar både sitt läsande och skrivande. Detta ger inte enbart resultat för en kurs, utan ger bidragande positiva effekter till samtliga ämnen i elevens utbildning. Tankegångar finns även kring att IT ökar elevernas motivation och därmed lägger de mer tid på sina studier. Mer tid och inspiration över skolarbetet, ger troligen även effekten av att resultaten förbättras och därmed ökar skolans måluppfyllelse. Effekter har även visat på att disciplinära problem inom skolan minskar. En dator ökar elevernas engagemang i lärandet och därmed även intresset för att lära (Hylén, 2013).

I projektet Unos Unos (2014) uppdrag fanns bland annat att identifiera hur elevers utveckling, resultat och lärande påverkades av 1:1 undervisning. I uppdraget reflekterades över lärares förändrade roll och arbetssätt där elevernas kunskapsutveckling genom digitalt verktyg var i fokus. Rapporten har även till viss del tagit hänsyn till genus, invandrarbakgrund och socioekonomisk bakgrund (Grönlund m fl., 2014). Projektet bestod av ett systematiskt arbete under åren 2011-2013, där cirka tjugo skolor har involverats. Under projektet upptäcktes flera effekter. Bland annat utvecklade lärare nya arbetssätt, som ibland gav stora förändringar. Lärarna visade en positiv inställning till teknik. Även eleverna i projektet visade sig vara positiva till ökad digitalisering. Skillnaderna var dock stora mellan olika skolor, där resultaten sedan kategoriserats utifrån positiva och negativa effekter av skolans digitalisering (Grönlund, m fl., 2014).

De *positiva effekter* som blivit synliga är bland annat att elevers förmåga till att söka information, presentera och skriva förbättrades och utfördes effektivare. Att ha datorn som ett digitalt verktyg har varierat utifrån att eleverna fått använda datorn vid behov, individuella arbeten som enbart utförts via datorn och genom grupparbeten där datorn funnits till hands om det skulle behövas. Även lärarna kunde se att prestationerna hos eleverna avsevärt förbättrades. Dock ansågs inte denna förbättring enbart bero på skolans arbete, utan även på ett ökat datoranvändande på fritiden. Andra synbara positiva effekter var den ökade kontakten mellan elev och lärare via skolornas lärplattform. Det lärarledda arbetet upplevdes bli av bättre kvalitet och elevernas arbeten kunde utvecklas och ta fler steg framåt mot målen. Andra positiva effekter var att elevernas självförtroende ökade, då deras uppgifter kunde göras utifrån egna önskemål och intressen (Grönlund m fl., 2014).

Negativa effekter var att lärarna upplevde en ökad arbetsbelastning. Det enskilda arbetet för eleverna ökade vilket innebar att eleverna lättare tappade fokus. Rapporten visar även att lärare uppmärksammat en ökad stress hos eleverna, vilket kopplas till 1:1. Bidragande faktorer till detta ansågs vara ett högre tempo i undervisningen, tappad koncentration då fokus lades på sociala medier och fysiska besvär kopplade till ergonomi (Grönlund m fl., 2014).

Ytterligare forskning har genomförts i skolor med 1:1 undervisning där resultat från två utvärderingsprojekt i högstadieskolor (2007-2011) analyserats (Tallvid, 2015). Data har här samlats in genom observationer, intervjuer och enkäter för att undersöka ”hur olika aspekter av den pågående digitaliseringen påverkar verksamheten i skolan” (Tallvid, 2015, s.21). Resultatet visar att det krävs både förståelse för de praktiska förutsättningar skolan har samt kunskaper i 1:1 för att se hur digitalisering påverkar eleverna och skolan. Tallvid menar att undervisningen fortgår som tidigare och främst påverkar lärares planering av undervisningen och att elevernas digitala kunskaper förändras över tid genom ökad användning av digitala redskap.

Skolinspektionen genomförde 2013 en fördjupad tillsyn av gymnasieskolors yrkesprogram, med syftet att systematiskt undersöka det arbetsplatsförlagda lärandet på tjugo skolor med både kommunala och fristående huvudmän. Genom tillsynen sökte skolinspektionen bland annat svar på om det sker kunskapsuppföljning av eleverna under deras apl. Resultatet beskrivs som att ”apl måste bli ett lärande som ingår i bedömningen av elevernas kunskapsutveckling och utgöra ett underlag för betygsättning” (Skolinspektionen, 2013, s.7). Vidare visar resultatet att de bedömningsunderlag som ska följa upp elevernas kunskaper handlar om hur väl eleven utför olika arbetsuppgifter till exempel elevens initiativtagande samt om eleven passar tider. Lärare som medverkat i tillsynen uppger dock att det inte är detta som ligger till grund för den summativa bedömningen i kursen (Skolinspektionen, 2013). I en kartläggning som skolverket utfört 2016 framgår det i enkätsvar att 91 % av yrkeslärarna följer upp eleverna under deras apl (Skolverket, 2016e). Uppföljningen sker främst genom att möta eleven, men även handledaren. Uppföljningen kan även ske via mail eller telefonkontakt. Hälften av lärarna som medverkat i enkätundersökningen använder sig av loggbok eller andra bedömningsmallar. När det gäller observationer av olika lärandemoment och elevens lärandeprocess är det endast 24 % av lärarna som gör detta och vanligast är det på yrkesprogram som bygg- och anläggningsprogrammet och mer ovanligt inom vård- och omsorgsprogrammet. Detta visar att den uppföljning läraren gör under elevens apl inte alltid ger det underlag som behövs för betygsättning av kursen. Lärares uppföljning av eleven under apl är viktig, men trots det är det flera lärare i kartläggningen som uttrycker att de inte får in tillräckligt med underlag för att göra en summativ bedömning av kurser där apl inkluderas (Skolverket, 2016d).

I en studie av Greger Hjärpe (2012) har dialogen mellan lärare och elev under apl undersökts. Här har lärplattformen varit det kommunikativa verktyg som hjälpt till att ge uppbäckning, assistans och stöd för att öka elevernas förutsättningar för lärande. Lärare som intervjuats uppger att tillgängligheten genom den digitala plattformen, bidrog till struktur, ordning och säker kommunikation. Denna struktur visade sig ha goda effekter för att behålla en god kommunikation och ge stöd till eleverna under deras arbetsplatsförlagda lärande. Eleven får med sig en reflektionsuppgift till sin apl där

lärarna anser att ”reflektionsarbetet skapar ett lärande där eleven får tid till självskattning och reflektion” (Hjärpe, 2012, s.15).

Även Sandra Andersson (2015) kommer i sitt utvecklingsarbete fram till att en loggbok ger läraren god insikt i elevens lärande och fungerar som ett bra kommunikativt verktyg. Slutsatsen utifrån Andersson blir även att en loggbok ökar elevernas delaktighet i sina studier och den återkoppling som ges av lärarna inverkar positivt på eleverna. Lärare upplever även att loggboken som digitalt verktyg har kunnat utveckla undervisningen.

Fler skolor inför 1:1 undervisning och där av finns behov av studier kring digitala verktyg. Projekt har visat effekter där elever genom digitala verktyg bland annat ökat sin förmåga till att effektivisera arbetet. Lärare kunde även se en positiv inverkan då digitala verktyg ökade dialog och kommunikation mellan lärare och elev. Under apl ska uppföljning ske av elevens utveckling och underlag från arbetsplatsen ligger till grund för den summativa bedömningen inom ämnet. Dialogen mellan lärare och elev under apl kan underlättas genom digitala verktyg, där en loggbok kan ge eleven uppbackning och stöd för att öka elevens förutsättning för lärande.

Teori

Lev Vygotskij föddes i Vitryssland den 5 november 1896. Enbart 28 år gammal upptäcktes han av psykologiska institutet vid Moskvas universitet. Intresset vilade på Vygotskij's uttalanden om att ”psykologiska studier borde inriktas på människans medvetande” (Lindqvist, 1999, s.10). Han etablerade sig sedan som forskare och arbetade för att skapa en teori kring människans psykologiska och sociala utveckling (Lindqvist, 1999). Synen på lärande och därmed pedagogik innebär att kunskaper och lärande lagras genom att människor lär med varandra (Säljö, 2014; Vygotskij, 1999).

För att undersöka den digitala loggboken som dokumentation av elevers erfarenheter från apl och lärande på arbetsplatsen, används Lave och Wengers teori om lärande i yrkesgemenskap (Kristmansson, 2016). Grunden för detta lärandeperspektiv likt Vygotskij's är att lärandet anses vara socialt betingat utifrån olika sammanhang, där lärandet sker i relation mellan individen och omvärlden. Teorin utgår ifrån begreppen legitimt och perifert deltagande där apl kan ses som en process där kunskaper som utvecklas på arbetsplatsen kan bidra till att forma individen och dennes yrkesidentitet. Kristmansson (2016) beskriver perifert och legitimt deltagande enligt Lave och Wenger som följande:

Legitimt lärande innebär att skolan utifrån läroplan och gymnasieförordningen har ansvar för att se vilka delar av utbildningen som kan utföras på arbetsplatsen. Det perifera lärandet infinner sig när eleven kommer ny till arbetsplatsen och därmed inte hunnit komma in i ansvarfulla arbetsuppgifter, men som med tid ger eleven ökad förståelse. Det handlar även om att eleven blir en del av arbetsplatsens gemenskap och att arbetsuppgifterna som tilldelas eleven efterhand formar eleven mot en yrkesidentitet. Lave och Wenger (1991) menar att legitimt perifert deltagande är ett lärande gentemot elevernas yrke och kan utveckla och synliggöra elevernas yrkeskunnande (Kristmansson, 2016.s.46).

Lave och Wengers teori knyter an till studien då syftet är att undersöka den digitala loggbokens betydelse för dokumentation av erfarenheter och arbetsplatsförlagt lärande. Teorin betonar att elevens lärande sker i yrkesgemenskap vilket väl kan kopplas till elevens utveckling under apl. Teorin kommer att återkopplas i en resultatslutsats där kopplingar mellan textanalyser av loggböcker samt fokusgruppsintervjuer sammanställs och blir vägledande för att se elevens utveckling mot yrkesidentitet.

METOD

I detta kapitel beskrivs och motiveras val av metod, urval, genomförandet av datainsamling och analys, studiens tillförlitlighet och forskningsetiska ställningstaganden.

Metodval.

Studiens syfte har varit att implementera en digital loggbok i skolans lärplattform och att därigenom undersöka loggbokens funktion och effekten för dokumentation av elevers erfarenheter. Loggboken utgör data i studien då metoden textanalys har valts. Efter granskning av loggböckerna fanns behov av ytterligare fördjupning för att få svar på studiens syfte och data från loggboken kombineras där av med fokusgruppsintervjuer. Dahlin (2017) menar att gemensamhet utifrån fokusgrupper skapar ett engagemang som leder till interaktion i gruppen. Metoden fokusgruppsintervju väljs då jag som lärare sedan tidigare inte har någon relation med eleverna och att en fokusgruppsintervju ger större trygghet än om individuella intervjuer skulle utföras med eleverna. En pilotstudie gjordes av två skäl. Då jag inte utfört fokusgruppsintervjuer tidigare var det ena skälet att pröva med en pilotstudie. Det andra skälet var att pröva intervjuguiden. Intervjuguiden visade sig fungera väl där av gjordes inga justeringar inför den kommande fokusgruppsintervjun. Pilotstudien ingår därmed i studiens data. Studien är utifrån syftet kvalitativ vilket innebär att data möjliggör kvalitativ analys (Trost, 2010).

På skolan där studien har genomförts finns tre olika yrkesprogram: vård- och omsorgsprogrammet, barn- och fritidsprogrammet med inriktning mot personlig tränare, samt hantverksprogrammet med inriktning mot stylist. I studien har det inte haft betydelse vilka elever som medverkat. Den digitala loggboken utformas genom frågeställningar som är neutrala och passar samtliga program. Urvalet har därmed skett via det program och den klass, som under studiens genomförande hade apl. I klassen går tjugo elever och tio stycken av dessa elever valde att medverka i studien.

Loggbok i studien

I ett tidigt stadie av studien togs både skriftlig och muntlig kontakt med skolans rektor och respektive elevgrupps lärare, där syfte och frågeställningar presenterades. Efter godkännande att genomföra studien valdes den klass vars apl passade väl ihop med studiens genomförande. Klassen hade tidigare inte använt sig av loggbok, däremot hade loggbok i pappersform tidigare använts i andra yrkesprogram. Vid ett lektionstillfälle då samtliga elever i klassen var närvarande, presenterades loggboken via elevernas lärplattform och dess olika funktioner gick igenom. För att öka möjligheten att lyckas med studien behövde loggboken vara lättillgänglig för eleverna och ge dem vägledning genom frågor. Vid inloggning i skolans lärplattform kunde eleverna tydligt se rubriken loggbok i menyraden. Genom att klicka på loggboken öppnades ett nytt fönster och skrivandet i loggboken kunde påbörjas. Under varje loggboksvecka, fanns även en tydlighet kring vilka frågor som eleven skulle utgå ifrån där struktur valts utifrån den metakognitiva loggboksvarianten. Frågorna i loggboken kan användas av samtliga

yrkesprogram på skolan och grundar sig på reflektionsprocessens steg där eleverna under sina sex veckors apl reflekterat och utgått ifrån följande:

1. Vad hände?
2. Vad gjorde du?
3. Hur kändes det?
4. Vad kunde du ha gjort mer/annorlunda?
5. Vad lärde du dig av händelsen?

Återkoppling i loggboken har gjorts varje vecka av mig som utför studien och när denna återkoppling publicerats via lärplattformen fick eleverna en indikation om detta via meddelandefunktionen.

Pilotstudie och fokusgruppsintervju

Fokusgrupper kan definieras som gruppdiskussioner där människor möts för att diskutera olika teman eller ämnen (Wibeck, 2000). Dessa diskussioner leds av en gruppleddare vars uppgift är att främja en tillåtande miljö och att styra vilka frågor som diskuteras. Data från fokusgruppen grundas i gemensamma erfarenheter som växer fram under intervjun. Deltagarna i fokusgruppen diskuterar erfarenheter utifrån ett gemensamt område och därifrån kan jämförelser ske som kan ge deltagarna större insikt inom området. Samspelet i fokusgruppen gör även att förståelsen för området ökar. Fokusgruppsintervjun kan likställas med en lärandeprocess där data samlas in, förstås och analyseras vilket i sin tur leder till ett resultat (Dahlin, 2017).

Pilotstudien och fokusgruppsintervjun genomfördes på berörd skola, avskilt från störande moment och där miljön upplevs mer avslappnad än ett klassrum. Ett runt bord valdes för att möjliggöra att eleverna kunde se varandra under intervjun och för att underlätta en diskussion (Dahlin, 2017). En intervjuguide skapades som grund och mall (Bilaga 1). Första steget i intervjun bestod i att eleverna fick läsa igenom sina loggböcker. Detta motiveras med att det gått fyra veckor sedan sista anteckningen skrevs och en uppdatering kring vad som skrivits kunde underlätta kommande frågeställningar under intervjun.

Inför pilotstudien tillfrågades elever inom yrkesprogram där eleverna anmälde sitt intresse till att delta. För dessa elever fanns inga krav på vårdnadshavares godkännande, då samtliga var över arton år. Samtliga deltagare var kvinnor med erfarenhet av att skriva loggbok i pappersform. Pilotintervjun pågick i cirka 45 minuter. Inför fokusgruppsintervjun kontaktades vårdnadshavare till de tio eleverna via lärplattformen, med önskan om godkännande för deras minderåriga ungdomars medverkan. Då inget svar inkommit efter en vecka, delades samma information ut till eleverna i pappersform med önskan om vårdnadshavares underskrift. Efter ytterligare en vecka hade fem vårdnadshavare godkänt att deras ungdomar fick och även själva önskade medverka vid intervjun. Dessa fem elever samlades för ytterligare muntlig information, där möjlighet till frågor fanns. Bortfallet utifrån urvalet är därmed hälften inför fokusgruppsintervjun, då fem elever slutligen deltar. Dahlin (2017) menar att det inte bör vara mer än sex

deltagare i fokusgruppen, då det då kan vara svårt att få med alla deltagare i diskussionen. Fokusgruppsintervjun pågick i cirka 1 timme. Under intervjuerna gjordes ljudinspelning via Iphone. Ljudinspelning är en bra metod att använda, då gruppmedlemmarna för det mesta glömmar bort att inspelning sker och pratar fritt (Wibeck, 2010). Som introduktion vid fokusgruppsintervjun ställdes frågan om vilken tidigare erfarenhet eleverna hade från att skriva loggbok och samtliga elever kopplar loggboksskrivande till grundskolan, då de i svenska fått reflektera kring olika texter genom att skriva loggbok. En elev har erfarenhet av loggbok utifrån en praoperiod då de dagligen fick skriva vad de var med om. Inom pågående utbildning har elever skrivit någon slags logg i ämnet idrott och hälsa, men i övrigt saknades tidigare erfarenhet från att skriva loggbok inom yrkesprogrammet.

Analys av material

Barney Glaser (1965) skriver att det finns olika metoder att använda i kvalitativ textanalys. Om den som analyserar önskar omvandla data för att testa en hypotes, behöver data först kodas innan den kan analyseras. Oavsett metod ska all relevant data tas tillvara i en systematisk analys för att kunna besvara en studies frågeställningar. Michael Huberman och Matthew Miles (2010) delar in textanalysen i olika steg: kodning, tematisering och summering. Kodning består i att det insamlade materialet ska göras mer hanterbart genom att noga bearbeta materialet (i studien: loggboksanteckningarna) för att hitta mönster. Flera kodningar kan krävas för att finna centrala teman (Hjerm & Lindgren, 2010). När kodningen är genomförd presenteras data genom en tematisering, vilket innebär att kategorier skapas utifrån hur olika kodningar hänger ihop med varandra. Dessa kategorier tillsammans med studiens frågeställningar, syfte och teoretiska bakgrund kan sedan förklara företeelser eller ge en fördjupning (Hjerm & Lindgren, 2010). Metoden för denna studiens textanalys utifrån loggbok, pilotstudie samt fokusgruppsintervju har utförts utifrån Huberman och Miles steg, då dessa upplevts tydliga och enkla att följa.

Efter att eleverna avslutat sin apl har loggböckerna skrivits ut för att underlätta genomförandet av textanalysen, vilket sammanlagt blev sjutton sidor. En mall för textanalys har skapats (Bild 2) med utgångspunkt från Huberman och Miles (2010), där analysen utförts i tre steg genom kodning, tematisering och summering (Hjerm & Lindgren, 2010).

Loggboksanteckning och intervju	Kod	Tema	Summering och skapande av kategori
---------------------------------	-----	------	------------------------------------

Bild 2. Skapad mall för textanalys utifrån loggböcker och intervju.

Kodningen innebar att loggböckerna lästes flera gånger för att lära känna texten och skapa ett sammanhang. Därefter infogades citat från elevernas loggböcker in i mallen och genom kodning och summering kunde sedan olika teman synliggöras genom att se sammanhang och likheter utifrån citaten. Därefter kopplades kodning, tematisering och summering till kategorier.

Transkriberingen från intervjuerna genomfördes nästkommade dag och har genom ljudinspelningarna digitalt dokumenterats. Dokumentationen har sedan hanterats på samma sätt som loggböckerna och Huberman och Miles (2010) tre steg. Data från intervjuer som inte hade betydelse eller relevans för studiens syfte och frågeställningar analyserades inte. I analysen sammankopplades data från både loggböcker och fokusgrupper där bearbetningen utmynnade i tydliga kategorier kopplat till studiens frågeställningar. Kategorierna kommer att användas i sammanställningen av resultatet samt bindas ihop i diskussionen tillsammans med den teoretiska bakgrunden och tidigare forskning.

Tillförlitlighet och trovärdighet

Kvalitet kan enligt Dahlin (2017) delas in i tre olika delar utifrån trovärdighet, pålitlighet och överförbarhet. Trovärdighet innebär att den som bedriver studien arbetar systematiskt, är noggrann och insatt i både ämnet samt den metod som används. Trovärdigheten ökar om flera olika resultat kan samlas in vilket i studien har utförts genom fokusgruppsintervjuer och digitala loggboksanteckningar. Deltagare har uppmuntrats att dela med sig av sina erfarenheter och studiens syfte har legat till grund för konstruktionen av loggbok och intervjuguide. Trovärdigheten utifrån studien styrks ytterligare då jag före att loggböckerna implementerades i skolans lärplattform och fokusgruppsintervjuerna genomfördes, fördjupat och läst in mig på det studerade området för att öka min förståelse av datamaterial och inför analysarbetet. Beslutet att genomföra en pilotstudie var även detta ett sätt för att styrka studiens trovärdighet, då jag inte tidigare använt mig av kvalitativ metod. Vid både pilotstudieintervju och fokusgruppsintervju har jag avslutat med att återkoppla det som framkommit i diskussionerna och eleverna har fått göra tillägg om de så önskat. Studiens tillförlitlighet synliggörs utförligt i resultatet genom att olika sammanhang kan belysas i form av kategorier.

Pålitligheten utifrån studien består i att samtliga faser i studiens process finns dokumenterad och kan granskas av andra (Dahlin, 2017). Det handlar om att vara mycket noggrann i samtliga av studiens faser och därmed har jag inte medvetet låtit mina egna värderingar påverka varken resultat eller utförandet i studien. Å andra sidan har jag en förkunskap via min egen erfarenhet som yrkeslärare som har bidragit till nödvändig kontextuell förståelse till exempel i samband med intervjuer. Genom den digitala loggboken och fokusgruppsintervjuerna har eleverna fått styra diskussionerna så länge de inte har tappat fokus på intervjuguiden, vilket gör att jag inte har påverkat det som framkommit och maktförhållandet mellan mig som lärare och eleverna har då utjämnats. Därmed ökar pålitligheten ytterligare då alla elever har haft samma förutsättningar i studiens olika genomföranden. Sammanställningen av loggböckerna utfördes i anslutning till att eleverna avslutat sin apl och hade då varje vecka noggrant läst igenom, vilket förenklade analysen utifrån Huberman och Miles (2010). Fokusgruppsintervjuerna transkriberades utifrån samma analysmetod dagen efter att intervjuerna hållits utifrån resonemanget att informationen och diskussionerna eleverna haft då var aktuella, vilket förenklade bearbetningen och stärkte pålitligheten.

Bearbetningen av materialet har fått ta god tid, för att noggrannhet ska ha kunnat hållas (Wibeck, 2010).

Dahlin (2017) menar att resultaten genom tydliga beskrivningar kan ge en god överförbarhet. I studien har resultatet presenterats genom kategorier som även stärkts med citat från eleverna. Överförbarheten i studien består av att resultat och studien i sin helhet kommer att presenteras för rektor på skolan samt övrig personal. Resultatet kommer även att ligga till grund för skolans utveckling i samtliga yrkesprogram när det gäller digital loggbok och apl.

Forskningsetik

Forskningsetik kan inte avgränsas till ett område då det handlar om relationen mellan etik och forskning, etiska krav på den som forskar samt etiska krav på forskningens genomförande och inriktning. En mycket viktig del är de personer som medverkar i studien och hur de behandlas. Andra etiska aspekter som behöver begrundas är hur kontakt tas med deltagare till fokusgruppsintervjun och loggboken, samt om de utifrån metoden kan känna sig tvingade att delta (Gustafsson, Hermerén, Petterson, 2011).

Eleverna som deltagit i loggboken, pilotstudien och fokusgruppsintervjun är för mig okända sedan tidigare, då de är elever i annat yrkesprogram än där jag undervisar. Eleverna har även informerats om att deltagande varit frivilligt. För att ytterligare säkerställa elevernas anonymitet har transkriberat material förvarats väl och elevernas namn har under transkriptionen ändrats till E1-E10.

Data som skrivits i loggböckerna ligger till grund för studien, men även till den summativa bedömningen av kursen som utförs av kursansvarig yrkeslärare. Under studiens genomförande hade enbart jag tillgång till elevernas loggbok. När elevernas apl avslutades togs min behörighet för den digitala loggbokens åtkomst bort och kursansvarig fick då istället tillgång till elevernas anteckningar. Diskussioner mellan mig som utför studien och kursansvarig lärare har medvetet inte utförts då detta skulle kunna ha påverkat mitt sätt att tänka utifrån resultatet. Vid läsårets slut arkiveras uppgifterna och sparas därmed i lärplattformens databas. Därigenom kan loggboken som arkiverat material återanvändas under utbildningens gång.

RESULTAT

Resultatet presenterar de kategorier som framkommit genom sammanställning av textanalys av de digitala loggböckerna och fokusgruppsintervjuerna. Kategorierna presenteras genom att kopplas till studiens syfte och följande två frågeställningar: Vilken mening ger den digitala loggboken elever i deras yrkeslärande? Vilket yrkesinriktad lärande synliggörs i den digitala loggboken från apl?

Loggboken som verktyg för dokumentation och synlighet av det egna lärande

Frågan vad jag kunde göra bättre tycker jag är väldigt bra, för då kunde jag verkligen skriva och visa hur jag tänker och reflektera över hur jag kunde gjort det bättre (Fokusgrupp).

Loggboken ger mening i yrkeslärandet genom att den bidrar till att eleven får syn på och därmed blir medveten om sitt lärande och sin kunskapsutveckling.

Eleverna beskriver att loggboksskrivandet upplevs på olika sätt beroende på händelser på arbetsplatsen, men också på elevens tolkning av vad loggboken ska bidra med. När en elev uttrycker att det händer så mycket att det kan vara svårt att välja vad som ska skrivas om, så menar en annan elev att det inte händer så mycket som kan utgöra bidrag i loggboken. En förklaring till denna variation är elevers olika förståelse för vad som kan dokumenteras i loggboken eller vad de upplever som meningsfullt att dokumentera. Frågorna i loggboken har några tyckt varit en god hjälp, medan några elever hade önskat att frågorna hade varierat, så det inte blev så enformigt. Frågorna *vad hände* och *vad gjorde du* har varit svåra att dela på, då de upplevts betyda samma sak. Däremot upplevs frågan *vad kunde du ha gjort bättre* mycket positiv då den i större utsträckning gjorde att eleverna reflekterade utifrån händelser. Genom denna fråga kunde även eleverna se att de utvecklats för varje aplvecka och urskilja vad de utfört både tillsammans med handledaren, men även enskilt.

Loggboken inspirerar till mer utförlig dokumentation; en vilja att dela med sig till exempel genom film eller foto. Dokumentationen bidrar till tolkning av upplevelser och synliggörande av den egna lärprocessen. Eleven kan genom sina anteckningar i loggboken se att den har haft betydelse och att det både är roligt och motiverande att både skriva och läsa tillbaka om upplevelser och situationer under apl.

-Vilken betydelse har loggboken? Alltså jag tänker att det är ju allt för om man inte hade loggboken så hade man ingen dokumentation tänker jag.

-Nä precis.

-Eller om man inte har en egen dagbok.

-Nä då hade det ju bara varit praktik och då hade man ju inte tänkt på det man hade gjort, eller sett att man blev bättre (fokusgrupp).

En elev funderar om det verkligen är så att kunskaper behöver skrivas ner för att bli synliga då erfarenheterna man skaffar sig finns inom personen och har man lärt sig kommer de väl alltid att finnas i hjärnan. En annan elev svarar då att klart att man vet, men man hade kanske inte sett hur man utvecklats utan loggboken (fokusgrupp). En utav de elever som suttit tyst en stund säger sedan att ”loggboken är ett bra sätt för att dokumentera och se sin utveckling” (Fokusgrupp).

Det förefaller vara så att eleverna ser loggboksskrivning som något positivt som dokumentation av det egna lärandet. Men här finns också en motsatt fundering om att lärandet är en enskild process som är svår eller till och med onödig att beskriva vilket kontrasteras genom ett resonemang om reflektion av kunskapsutveckling på metanivå till exempel ”att se sin utveckling”.

Loggboken som kontakt mellan skolan och arbetsplatsen

Jag var rädd för att gå ut på apl, men kontakten med skolan gjorde mig trygg (Fokusgrupp).

Loggboken bidrar till ökad trygghet hos eleverna och till att kontakten mellan elev, lärare och handledare kan upprätthållas på ett bra sätt, samt ligga till grund för handledning på arbetsplatsen samt trepartssamtal.

Eleverna beskriver den digitala loggboken som en möjlighet att få skriva om det lärande som sker på arbetsplatsen under apl, vilket underlättas genom dialog i loggboken. Eleverna har uppskattat att loggboken varit just digital då det möjliggjort att kontakten med skolan har kunnat fortsätta. Skolans lärplattform är även ett välkänt forum som används dagligen av skolans elever. Att skriva i loggboken har därför inte upplevts betungande. Återkopplingen från mig menar samtliga elever varit avgörande för att de har fortsatt skrivandet för varje vecka, då det uppmuntrat och bekräftat dem utifrån både situationer och i deras agerande. Återkopplingen har varit mer allmän då den utförts av mig som bedriver studien och eleverna kan se stora fördelar med att inför nästa apl få återkoppling av kursansvarig lärare med inblick och kunskaper både inom yrkesprogrammet och yrket. Det handlar egentligen inte om hur ofta återkoppling ges, utan att den ges.

Några elever menar att loggboken och deras anteckningar har legat till grund för hur de tillsammans med sina handledare ska tänka och gå vidare i utvecklingen på arbetsplatsen och en del elever har haft en tät dialog och visat upp hur de skrivit utifrån olika händelser i loggboken. Detta har sedan legat till grund för trepartssamtal när läraren, eleven och handledaren diskuterat elevens framsteg och fortsatta utveckling.

Anteckningarna i den digitala loggboken har varit varierande informativa där en elev utmärker sig genom att vara mer utförlig och nyanserad i sin återkoppling och även bekräftar att ”värsta boken skrivs, men det är så skönt att skriva av sig” (Loggbok 9). Det framstår att eleverna är positivt inställda till att den digitala loggboken både kan

bibehålla kontakten med skolan och läraren samt att den nås via skolans lärplattform som de är väl förtrogna med. Eleverna ser även fördelar med att kursansvarig lärare med kunskaper både inom yrket och programmet ger återkoppling. Däremot förefaller det inte vara av betydelse hur ofta läraren återkopplar, utan mer att den ges.

Loggboken som dokumentation om deltagande i arbetet och handledning

Det kändes lite konstigt först, men bra när jag fick hjälp av min handledare (Loggbok 6).

Dokumentationen i den digitala loggboken synliggör elevernas deltagande på arbetsplatsen och visar handledningens betydelse för ökad trygghet.

Eleverna har gemensamt utifrån sina loggböcker att de skrivit om handledarens funktion och känslor kring att komma ny till en arbetsplats. När loggböckerna lästes igenom tydliggjordes en röd tråd för de två första veckorna då eleverna höll sig nära sina handledare, kände sig oroliga och inte tog direkta initiativ. Handledaren var då den stora tryggheten och elevernas dokumentation handlade om situationer eller händelser de upplevt och delat med sina handledare. Eleverna skriver då att det känns bra att handledaren alltid finns nära och kan de inte svara på en fråga från kunden så hämtas handledaren för att kunden ska bli nöjd (Loggbok 1-8). En elev upplever det otäckt att vara själv i butiken och hänvisar till handledaren som kan mer (Loggbok 10). Efter andra aplveckan skedde en stor förändring kring hur eleverna relaterade till arbetsplatsen och kring handledarens funktion. Eleverna började nu våga ta egna beslut och att hjälpa kunder kändes inte lika främmande. Eleverna uttrycker att detta känns bra då handledaren alltid finns tillgänglig för hjälp eller rådgivning. Flera elever skriver att känslan nu är riktigt bra och att de längtar till nästa dag. Likaså börjar de kunna se ett samband mellan olika arbetsuppgifter som utförs på arbetsplatsen. Bland annat skriver en elev att hon reflekterat över hur personalen gör olika utifrån samma arbetsuppgift och hur det i början kändes förvirrande då hon lärt sig ett annat sätt i skolan, men att hon sedan fått förklarat från sin handledare att hon får hitta sitt eget sätt (Loggbok 7). Handledaren har ett stort inflytande under apl och bidrar till att skapa trygghet för eleverna.

Det visar sig att handledaren de första veckorna skapar en stor trygghet för eleverna och att observera hur handledaren utför arbetet har sedermera bidragit till att eleven vågat ta egna initiativ. Dock har denna process varit varierande. De sista aplveckorna kan eleverna börja se samband mellan arbetsuppgifter och reflektioner görs utifrån hur personal arbetar på olika sätt.

Loggboken som bearbetning av utmanande arbetsuppgifter

Jag kände mig osäker inför att behöva möta så många nya människor (Loggbok 5).

Genom loggboken beskriver elever arbetsuppgifter som utifrån aplplatsen varit utmanande på olika sätt, där loggboken varit en hjälp i bearbetningen. Redan från första veckan skriver eleverna om sina känslor inför att bemöta och kommunicera med kunder. De håller sig nära sina handledare och har ett observerande lärande. En elev skriver att hon till en början fick panik bara brevbäraren kom in, men att det lättade efter någon vecka då hon lärt sig småprata (Loggbok 1). En annan elev skriver att det från början var svårt att svara på frågor från kunder, men att det gick bättre dag för dag genom att ha fått hjälpa så många människor (Loggbok 8). För flera elever var det ett stort steg att hjälpa, prata och kommunicera. Speciellt då möten har skett med kunder med annat modersmål eller turister (Loggbok 9).

Elever har även stött på kunder som inte varit trevliga då de inte velat ta emot hjälp från en praktikant. Vissa kunder har till och med varit hotfulla mot annan personal på aplplatsen. Detta har upplevts "läskigt" samtidigt som eleven skriver att det går över när man hittar exakt det som en annan kund letar efter. "Då känner jag mig fett stolt" (Loggbok 3). De som fått kyliga bemötande på grund av att de är praktikanter säger att det är tråkigt då alla är nya någon gång, men som en elev uttrycker det "hahahahaha med det var bra att jag hanterade henne på ett bra och vänligt sätt och det spelar ingen roll hur trevlig eller otrevlig kunden är. Normen är att man ska vara så supersnäll som man bara kan och det spelar ingen roll vem det är" (Loggbok 9). Flera elever uttrycker i slutet av sin apl på olika sätt att "de älskar att serva alla människor" (Loggbok 4).

Det förefaller vara så att eleverna i den digitala loggboken beskriver olika situationer som på arbetsplatsen varit utmanande. Att bemöta och kommunicera med kunder har för flera varit nervöst och trots kunder som inte visat trevligt bemötande visar elever stor insikt och ett professionellt förhållningssätt, då de kunnat bortse från dessa tillfällen och i stället fokusera på kunder som ger eleverna positivt tänkande. I slutet av elevernas apl känner de sig väl insatta på arbetsplatsen vilket ytterligare skapar ett lugn och tillkännagivande av elevens utvecklade kunskaper. Den digitala loggboken har därmed bland annat haft funktionen att den genom skrivandet hjälpt eleven att bearbeta arbetsuppgifter som ibland varit mer utmanande än andra.

Att se vad yrket kräver för kunskap och att se sin utveckling

Loggboken ger mening för att eleverna ska kunna se sin utveckling och kunskapsutveckling mot yrkesrollen. Efter tredje veckan blir det märkbart att eleverna börjar ändrar sitt sätt att skriva i loggboken. De första två veckorna har som nämnts ovan varit mer inriktade på att följa med handledaren och att våga ta kontakt med och kommunicera med kunder. Vecka tre till fyra är anteckningarna i loggboken utförligare och eleverna har tillsynes haft lättare för att följa frågorna. Eleverna skriver nu hur mycket de har lärt sig från dag till dag och känslan över att känna sig bättre på arbetsuppgifterna för varje dag som går. Samma elever skriver även vecka tre att de lärt sig otroligt mycket och att det säkert beror på att de nu är mer självgående och får och kan ta mer eget ansvar (Loggbok 5-8). Femte veckan är samtliga elevers loggboksanteckningar mer utförliga och några elever gör även jämförelse med hur de skrev om lärandet under första apl veckan.

Om man blickar tillbaka på första veckan så kan jag själv se hur mycket jag faktiskt har utvecklats. Innan min praktik så trodde jag inte att det var så stor skillnad på smink och hudvård, men under tiden har jag insett att varje produkt har sin historia (Loggbok 9).

De sista två veckorna, det vill säga vecka fem och sex, görs även mer kopplingar från arbetsplatsen och de arbetsuppgifter eleven får utföra till skolan och utbildningen. En elev skriver att hon har lärt sig väldigt mycket under de sista veckorna, framförallt att tänka själv kring hur det är att ha ett eget företag. Samma elev skriver även att hon har lärt sig så otroligt mycket och känner sig bättre för varje dag som går (Loggbok 7). En annan elev skriver att apl perioden har lärt henne att ta eget ansvar och att det inte är så svårt att prata med människor man inte känner. Eleven kan även se att lärandet utvecklats då hon nu är helt självgående och sällan behöver rådfråga sin handledare (Loggbok 8). Flera elever skriver just om att vara självgående och att kunna hjälpa kunderna på ett bättre sätt.

Jag kan mer om produkterna nu och kan lättare hjälpa kunderna (Loggbok 1).

Eleverna är samstämmiga när det gäller att se sin utveckling för varje apl vecka och deras lärande och utveckling har blivit synligare genom den digitala loggboken. En elev skrattar och utbrister: ”Jag har haft sådan sjuk nytta av mina sex veckors apl” (Fokusgrupp). En annan elev delger sitt sätt att tänka genom att loggboken bidragit till reflektion utifrån frågorna och för varje vecka synliggjort utvecklingen på arbetsplatsen mot yrket (Fokusgrupp). Från början var det enklare arbetsuppgifter som tilldelades eleverna och det var handledaren som styrde vilka uppgifter eleven skulle utföra. De sista veckorna tog eleverna egna initiativ och utförde samma arbetsuppgifter som den andra personalen och det i sig var en stor utveckling och härlig känsla. När apl perioden var slut var eleverna väl insatta i arbetsplatsen och hade gärna velat stanna kvar.

Jag ser fram emot framtiden efter detta (Loggbok 7).

Det förefaller vara så att eleverna de första veckorna har svårt att se att de utvecklas i sitt lärande på arbetsplatsen, däremot synliggörs lärandet då eleverna ser tillbaka på sina anteckningar i den digitala loggboken. Ju längre deras apl pågår ju tydligare kopplingar kan ses i loggboken genom att eleverna kopplar ihop både teori och praktik. Reflektioner kring att vara mer självgående och inte lika beroende av handledaren görs, då eleverna själva i slutet av deras apl utför samma arbetsuppgifter som övrig personal. Därmed har den digitala loggboken hjälpt eleverna att se sin utveckling mot de kunskaper som yrket kräver.

Att utföra yrkesrollens arbetsuppgifter

Jag valde att försöka hjälpa kunden själv och det gick jättebra (Loggbok 2)

Loggboken har genom dokumentationen synliggjort yrkesrollens arbetsuppgifter och därmed ökat medvetandet kring lärandeprocessen hos eleverna.

I loggboken presenteras för varje vecka olika arbetsuppgifter eller situationer som eleverna har varit med om och som kan kopplas både till det yrkesprogram som eleverna går samt arbetsplatsen där apl genomförs. Vecka ett till två skriver eleverna om arbetsuppgifter så som att bjuda kunder på kaffe i väntan på klippning, slå in paket, larma och larma av kläder samt att stå i kassan. Veckorna tre till fyra har eleverna vågat ta för sig mer och fått ta mer egna initiativ med inrådan av sin handledare och arbetsuppgifterna som presenteras i loggboken blir mer utförliga. Bland annat beskriver en elev att hon skulle slå in ett paket åt en kund och ville prova att göra snöret speciellt. Hon kunde dock inte genomföra det och fick prova en annan design. ”Detta lärde mig att vara lugn och att testa mig fram” (Loggbok 2). En annan elev beskriver flera veckor i rad bland annat att hon stått i kassan och att hon första gången glömde larma av ett klädesplagg, vilket kändes pinsamt. Gången efter hände samma sak, men eleven skriver då att ”jag måste tänka ordentligt och inte slarva”. Gångerna efter lyckades hon utföra uppgiften och kunden upplevdes nöjd (Loggbok 4). En elev fick hjälpa en rullstolsburen kund med att ta fram kläder, vilket var en riktig utmaning. Hon fick gissa sig till storleken och ta fram många olika alternativ i både storlek och färgskalor och det kändes roligt att få hjälpa till (Loggbok 5). Andra elever har fått ta emot kunder och de sista veckorna även tvättat och stylat hår. Eleverna har skrivit att ”detta har varit jätteroligt” och samtidigt skönt att de övat på momentet tidigare på skolan och att de kan koppla teorigenomgång i skolan till praktiska moment på arbetsplatsen (Loggbok 7).

Det visar sig genom loggboksanteckningarna att eleverna beroende på var de gjort sin apl, har haft varierande och ombytliga arbetsuppgifter tillsammans med handledaren och enskilt. Arbetsuppgifter har vid vissa tillfällen inte upplevts betydelsefulla men efter att eleverna fått en mer helhetsbild av yrket och arbetsplatsen finns förståelse för dess vikt. Läroprocessen synliggörs genom att eleverna utvecklar sitt skrivande ju fler veckor som går och därmed även kan reflektera för hur de ska utföra arbetsuppgiften vid nästa tillfälle. Arbetsuppgifter som utförts gentemot yrket har hjälpt eleven att växa i sin yrkesroll.

Slutsats

Syftet med studien är att undersöka den digitala loggbokens betydelse för dokumentation av erfarenheter och arbetsplatsförlagt lärande.

Den digitala loggboken visar att elevernas dokumentation är varierande i omfång och utvecklas efterhand då elevernas vana med loggbokens frågor blir större och då eleverna känner en ökad trygghet på arbetsplatsen. Tryggheten utgörs från början av handledaren där eleven sedan efter hand ökar sin initiativförmåga och utvecklas i det sociala sammanhanget på arbetsplatsen. Vecka ett och två har det funnits svårigheter att välja ut en händelse att skriva om i loggboken då det händer så mycket varje dag, dock har detta blivit lättare efterhand då eleverna fått vägledning och respons från lärare genom den

digitala loggboken. Genom dokumentationen uttrycker flera elever att de efterhand kunnat se sin utveckling då de blickar tillbaka i loggboken och de har även kunnat koppla praktiska handlingar till teorigenomgång de haft i skolan. Detta tyder på att skolan genom det legitima lärandet i Lave och Wengers teori lyckats med att förbereda eleverna inför deras aplperiod och har tagit tillvara på det som utifrån ämnet kan förläggas ute på arbetsplatsen. Resultatet visar därmed att den digitala loggboken har betydelse för dokumentation under elevernas apl och styrker därmed studiens syfte.

Erfarenheter som synliggörs utifrån den digitala loggboken visar en tydlig utveckling där eleverna går från att utföra små arbetsuppgifter tillsammans med handledaren, till ett ökat egenansvar där samma arbetsuppgifter som övrig personal utförs. De mindre arbetsuppgifterna har först i slutet av aplperioden kommit till sin rätta i ett större sammanhang, då eleven kan se helheten av yrket och ett samband mellan de uppgifter som utförs och elevernas egen lärandeprocess. I enlighet med Lave och Wengers teori finns likheter utifrån att eleven efterhand värdesätter även de små handlingarna och en ökad gemenskap, vilket sedermera kan hjälpa eleverna till ökad förståelse för yrket och skapa en ökad yrkesidentitet.

Ett utmärkande drag kring att dokumentera i den digitala loggboken är en elev som anser att de kunskaper som förvärvas finns inombords och inte behöver dokumenteras för att tydliggöras. I övrigt finns det hos eleverna ett samförstånd om att den digitala loggboken har betydelse för att eleverna ska kunna se och uppmärksamma sin lärandeprocess mot en yrkesidentitet.

Diskussion

I kapitlet diskuteras studiens metod samt reflektioner från studiens resultat. Syfte och frågeställningar som legat till grund för studien diskuteras samt nya frågor som har väckts via studien.

Metoddiskussion

Metoden som valts utifrån studiens syfte och frågeställningar gav tillräckligt utförlig data. Att implementera den digitala loggboken i skolans befintliga lärplattform anser jag var ett klokt beslut då eleverna redan var förtrogna med att logga in och använda lärplattformen på kontinuerlig basis. Textanalysen förenklades då loggböckerna kunde skrivas ut från lärplattformen och därmed blev materialet mer levande och enklare att använda då kriterier enligt Huberman och Miles (2010) utförts i tre steg genom kodning, tematisering och summering. En mall skapades för dessa tre steg och därmed växte kriterier fram och tydliggjorde loggböckernas anteckningar.

Funderingar kring den digitala loggboken som metod har väckts då bortfallet av elever som valde att medverka kan ha berott på att de inte upplevt sig trygga med att jag under aplperioden gav respons på deras lärande. Loggboken kan även ha behövt presenteras tydligare och frekvent före elevernas aplperiod. En annan tanke som väckts kring studien och vald metod är att det yrkesprogram som ingått i studien inte har dokumentation som en naturlig del av programmet och kurser. Därmed kan elever ha upplevt att själva dokumentationen i loggboken uppfattades som övermäktig tillsammans med att dagligen infinna sig på aplplatsen.

Valet att fördjupa informationen som delgivits via den digitala loggboken genom att utföra fokusgruppsintervjuer, ses i efterhand som ett mycket klokt beslut. Detta då intervjuerna bidragit till djupare förståelse för loggbokens dokumentation och även bidragit till reflektioner kring elevernas lärande mot yrkeskompetens. Intervjuguiden har här varit vägledande och dess frågeställningar har bidragit till ett gott klimat under intervjuerna och intressanta diskussioner som gett lärdom utifrån studiens resultat. Då jag tidigare inte använt mig av kvalitativ forskningsmetod, gjordes valet att först genomföra en pilotstudieintervju. Denna pilotstudie gav en ökad trygghet inför fokusgruppsintervjun, då intervjuguiden var prövad och förståelig av eleverna. Fokusgruppsintervjun utfördes avskilt ifrån störande moment på skolan och det fanns gott om tid att tillgå. Dock kan studiens resultat ha påverkats av att eleverna var kvar i skolmiljö och hade kunnat bli mer informativ om en neutral plats för eleverna hade valts för intervjun. Studiens resultat och antal elever som deltog hade även kunnat öka om mer tid hade funnits med klassens lärare, för att därigenom poängtera loggbokens funktion och möjlighet för eleverna.

Resultatdiskussion

Användandet av loggbok i utbildning kan se varierande ut beroende på vilket syfte loggboken ska ha för eleverna (Molloy, 2009). I studien har en digital loggbok använts för att undersöka loggbokens betydelse för dokumentation av erfarenheter och

arbetsplatsens lärande. Samtliga elever har tidigare dokumenterat i loggbok i grundskolan, vilket kan ha haft olika effekter på de elever som medverkar i studien. En positiv effekt kan ha varit att tidigare erfarenhet underlättat skrivandet, men det kan även vara så att bortfall i studien beror på att elever tidigare ansett loggboksskrivande som onödigt och tråkigt. Hylén (2011) menar att unga i dagens samhälle lever i en miljö där IT är viktigt och utifrån studien blir den digitala miljön ett forum eleverna besöker dagligen. Loggbokens plats och dokumentationens karaktär kan därmed ha betydelse, meningsfullhet och därmed lärande. Studiens resultat visar även att eleverna uppskattat att loggboken implementerats i lärplattformen, då den är välbekant.

Utifrån studiens resultat väljer jag att diskutera följande frågor. För det första väcks frågan om hur elevens syn på arbetsplatsen påverkar vad som dokumenteras i loggboken. För det andra hur loggbokens struktur påverkar elevernas dokumentation och för det tredje hur kursansvarig lärare kan bidra till elevernas kunskapsutveckling under apl.

Hur påverkar elevens syn på arbetsplatsen vad som dokumenteras i loggboken?

Loggboken ger möjlighet att bearbeta upplevelser och erfarenheter. Elever beskriver hur dokumentationen bidrar till att få syn på erfarenheter och förstå vad man har lärt sig. Tveiten (2014) beskriver hur loggboksskrivande kan hjälpa elever att bearbeta händelser och studiens resultat visar just på att loggboken har haft en funktion, där bearbetning har varit möjlig för eleverna. Elevernas uppfattning om vad som kan dokumenteras i den digitala loggboken under apl har varit varierande och en bidragande faktor till detta kan ha varit den arbetsplats som eleven utfört apl på. På vissa arbetsplatser händer det mycket och andra är lite mer stillsamma. Men upplevelsen av en händelserik eller händeslös arbetsplats kan möjligen också bero på elevens uppfattning av vad som är en händelse som är meningsfull att beskriva. Olika elever kan uppfatta samma situation på olika sätt. Aplplatser är givetvis olika till sin karaktär, handledare kan bidra till att stimulera eller inte stimulera elevers iakttagelser och tankegångar kring händelser och elevers tidigare erfarenheter kan ha betydelse för vad de riktar sin uppmärksamhet mot. Loggboken synliggör det elever väljer att beskriva, men yrkesläraren kan via sin återkoppling ställa frågor och därmed utmana elevens iakttagelser och upplevelser av dessa. Tveiten (2014) menar att ”denna sorts återkoppling kan stimulera eleven till upptäckter inom områden som han eller hon inte är medveten om genom att läraren i dialog använder sig av öppna frågor” (Tveiten s.141).

Hur påverkar loggbokens struktur elevernas dokumentation?

Lauvås & Handal (2015) skriver att reflektion är en viktig del av den professionella yrkesutövarens kompetens som hjälper eleven att få nya insikter. Syftet med att reflektera blir därmed att utveckla både handling och elevens personliga kunskaper i ett yrkessammanhang. Reflektionen bör ske gemensamt med lärare, handledare och övrig personal, för att eleven ska kunna utveckla den praktik och kunskap som krävs för arbetsplatsen och yrket. Att låta eleverna reflektera i den digitala loggboken blir ett verktyg som ska hjälpa eleverna skapa mening i händelser som sker och för att utveckla förståelsen för situationen. Elevernas reflektion kan stimuleras med hjälp av handledaren på arbetsplatsen och/eller med hjälp av yrkesläraren genom dialog i den

digitala loggboken. Genom reflekterande handledning kan även elevens förmåga till att reflektera stimuleras, då eleven blir huvudperson och där elevens upplevelser och uppfattningar försöker förstås. Likväl som att elevens stimulering till reflektion genom den digitala loggboken kan öka, så kan den även minska. Detta sker främst genom att återkoppling i loggboken fokuseras på lärarens egna uppfattningar och där elevens intresse inte är i fokus. Det är en självklarhet att lärare inom yrkesprogram har en god kunskap och förståelse inför yrkesområdet, dock behöver eleverna få växa in i sin yrkesroll i sin egen takt och jag anser att detta inte sker genom att läraren försöker påskynda processen. Att skriva ner sina erfarenheter utifrån olika situationer och händelser kan vara svårt för vissa elever och andra elever har inga svårigheter med att formulera sig och skriva med en röd tråd. Den digitala loggboken har som en hjälp till eleverna strukturerats med frågor som ska besvaras. Att hjälpa eleverna strukturera och utveckla sitt skrivande menar Dysthe (2011) kan göras genom att använda en praktiklogg där eleverna tar vara på olika situationer och reflekterar över erfarenheter på arbetsplatsen. Även Tiller (1999) förespråkar den reflekterande processen då ny insikt uppstår där teori och praktik ger erfarenheter och tydliggör elevernas lärandeprocess. Frågorna i den digitala loggboken var tänkta som en hjälp till eleverna för att lättare kunna dokumentera sina upplevelser och sitt lärande. Resultatet visar dock att två av frågorna utmärker sig då de upplevts mer meningsfulla, då det ökat elevernas reflekterande. En möjlig faktor till elevernas upplevelse av frågorna kan vara att det tidigare inom yrkesprogrammet inte har en vana för liknande reflekterande frågor. Detta hade jag inte i åtanke när frågorna infördes i loggboken, då jag själv kontinuerligt låter mina elever inom yrkesprogram använda frågorna för att öka deras reflekterande förmågor. En annan möjlig faktor till elevernas upplevelser av frågorna kan vara att loggboken som helhet hade behövts presenteras utförligare inför elevernas aplperiod.

Den typen av frågor som strukturerats i loggboken kan ha hämmat eleverna i sin beskrivning av händelser och frågan är hur en annan struktur skulle hjälpa eleven till ett reflekterande tänk? Kan det vara så att jag som lärare underskattat elevernas förmåga till reflektion och att eleverna därmed själva skulle kunna hitta sin egen personliga struktur att dokumentera utifrån genom den digitala loggboken. Jag anar att det finns både för- och nackdelar med en strukturerad loggbok och då alla elever är olika skulle loggbokens struktur kunna få beslutas av eleverna, med förståelse för den arbetsplats där eleven gör apl och elevens egna önskemål. Trots detta visar resultatet att den digitala loggboken inspirerat eleverna till mer utförlig dokumentation och de kan se att loggboken har haft betydelse för deras lärande.

Hur kan kursansvarig lärare bidra till elevernas kunskapsutveckling under apl?

Inledningsvis av studien beskrivs min känsla av att dialog och kontakt med eleverna minskar under deras apl och den känslan bekräftas av eleverna som inte haft möjlighet till att skriva loggbok digitalt utan i pappersform. Eleverna menar att en fortsatt kontakt med läraren och skolan bland annat ger en ökad trygghet. Lärandet är något som Drugli (2014) menar skapas av goda relationer och kontakten med läraren kan bidra till elevernas kunskapsutveckling vilket är ett område skolinspektionen granskat 2013. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska motsvara minst femton veckors apl under utbildningen och av egen erfarenhet utvecklas eleverna under denna tid otroligt mycket. Kunskaperna försvinner naturligtvis inte om dokumentation inte sker via en loggbok, men underlaget

och processen i lärandet blir inte enbart elevens upplevelse utan delad med läraren. Även Hjärpe (2012) menar att dialogen mellan lärare och elev underlättas genom kommunikativa verktyg där tillgängligheten upplevts bidra till struktur, ordning och säker kommunikation. Även Andersson (2015) kommer fram till att en god insikt i elevernas apl kan möjliggöras genom digitala verktyg så som en loggbok. Studiens resultat kring en fortsatt kontakt mellan skolan och arbetsplatsen under apl visar att eleverna önskar en dialog och återkoppling av kursansvarig lärare. Både för vägledning framåt och för att kunna få återkoppling från någon som har god insikt och full förståelse för de yrkeskunskaper som krävs på arbetsplatsen. Att få följa elevernas loggboksanmärkingar för varje vecka har varit mycket lärorikt och intressant. Den återkoppling som jag har kunnat ge genom den digitala loggboken har varit mer åt det uppmuntrande och bekräftande hållet, då jag inte har yrkeskompetens ifrån det aktuella yrkesprogram som deltagit i studien. Frågan är vilken typ av återkoppling som kan bidra till att eleverna upplever större mening med loggboken? Hade elevernas dokumentation i den digitala loggboken varit utförligare om återkoppling hade gjorts av kursansvarig lärare, hade en utförligare återkoppling mot kunskapskrav förtydligat elevens lärandeprocess och hade en tidigare relation med eleverna bidragit till ökad trygghet inför den digitala loggbokens dialog? Detta är frågeställningar som väckts under studiens gång och som enbart kan utvärderas när den digitala loggboken under apl har använts av det yrkesprogram som jag själv undervisar i.

Referenser

Andersson, A. Grönlund, Å. & Wiklund, M. (2014) *Unos Uno årsrapport 2013*. Örebro Universitet. (Elektronisk).

<http://skl.se/download/18.46f27fe14750636057118c8/1405946741934/skl-unosuno-arsrapport-2013.pdf> (Hämtad 2017-03-09).

Andersson, S. (2015). *Loggboken som ett kommunikativt verktyg – Att synliggöra elevers kunskap och utveckling via loggboksskrivande* (Kandidatuppsats). Karlstad: Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap. Karlstads universitet.

Björkqvist, K. (2012). *Introduktion till vetenskapsteori och forskningsmetodik för beteendevetenskaper*. Lund: Studentlitteratur.

Bjørndal, C. (2005) *Det värderande ögat – observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber.

Dahlin, I. S. & Holmgren, K. (2017). *Fokusgrupper*. Lund: Studentlitteratur.

Drugli, M.B. (2014). *Läraren och eleven – goda relationer ger bättre lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Dysthe, O. Hertzberg, F. & Hoel, T. (2011). *Skriva för att lära*. Lund: Studentlitteratur.

Europaparlamentet (2006). *Nyckelkompetenser för livslångt lärande*. (Elektronisk).

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex:32006H0962> (Hämtad 2017-03-16).

Gustafsson, B. Hermerén, B. & Petterson, B. (2011). *God forskningssed*. (1:2011). Bromma: Vetenskapsrådet

Hjerm, M & Lindgren, S. (2010). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups utbildning.

Hjärpe, G. (2012). *Elevers arbetsplatsförlagda lärande – Hur lärare integrerar ett lärande under elevens arbetsplatsförlagda lärande* (Examensarbete grundnivå). Karlstad: Estetiska – filosofiska fakulteten. Karlstads universitet.

Hylén, J. (2011). *Digitaliseringen av skolan*. Lund: Studentlitteratur.

Hylén, J. (2013). *Digitalisering i skolan – en kunskapsöversikt*. Stockholm: Ifous rapportserie 2013:1

Kristmansson, P. (2016). *Gymnasial lärlingsutbildning på handels- och administrationsprogrammet- en studie av lärlingsutbildningens förutsättningar och utvecklingen av yrkeskunnande*. Umeå Universitet.

Kvale, S & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lauvås, P & Handal, G. (2015). *Handledning och praktisk yrkest teori*. Lund: Studentlitteratur.

Lenz Taguchi, H. (2013). *Varför pedagogisk dokumentation?* Malmö: Gleerups Utbildning.

Lindqvist, G. (1999). *Vygotskij och skolan – Texter ur Lev Vygotskij's pedagogisk psykologi kommenterade som historia och aktualitet*. Lund: Studentlitteratur.

Molloy, G. (2009). *Reflekterande läsning och skrivning*. Lund: Studentlitteratur.

Nationalencyklopedin (2017). *Informationsteknologi*. (Elektronisk)

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/informationsteknologi> (Hämtad 2017-04-27).

Nationalencyklopedin (2017) *Kompetens*. (Elektronisk)

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/kompetens> (Hämtad 2017-03-06).

Regeringen (2017). *Stärkt digital kompetens i läroplaner och kursplaner*. (Elektronisk)

<http://www.regeringen.se/493c41/contentassets/acd9a3987a8e4619bd6ed95c26ada236/informationsmaterial-starkt-digital-kompetens-i-skolans-styrdokument.pdf> (Hämtad 2017-03-16).

Regeringskansliet (2016). *Redovisning av uppdraget om att föreslå nationella IT strategier för skolväsendet*. (Elektronisk)

https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf3621.pdf%3Fk%3D3621 Dnr U2015/04666/S (Hämtad 2017-03-16).

Regeringskansliet (2017). *Stärkt digital kompetens i skolans styrdokument*. (Elektronisk)

<http://www.regeringen.se/493c41/contentassets/acd9a3987a8e4619bd6ed95c26ada236/informationsmaterial-starkt-digital-kompetens-i-skolans-styrdokument.pdf> (Hämtad 2017-04-10).

Skolinspektionen (2013). *Fördjupad tillsyn på yrkesprogram*. (Elektronisk)

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Fordjupad-tema-i-tillsyn/Fordjupad-tillsyn-pa-yrkesprogram/> (Hämtad 2017-03-16).

Skollagen (2010:800). http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800 (Hämtad 2017-05-20).

Skolverket (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. (Elektronisk)

https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf2705.pdf%3Fk%3D2705 (Hämtad 2017-02-02).

Skolverket (2012). *Bedömning och betygsättning i gymnasieskolan*. (Elektronisk)

https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf2841.pdf%3Fk%3D2841 (hämtad 2017-04-10).

Skolverket (2013). *Allt fler datorer i skolan men stort behov av kompetensutveckling*. (Elektronisk)

<https://www.skolverket.se/om-skolverket/press/pressmeddelanden/2013/allt-fler-datorer-i-skolan-men-stort-behov-av-kompetensutveckling-1.196645> (Hämtad 2017-03-06).

Skolverket (2015a). *På vilket sätt förändrar IT-verktyg undervisningen?* (Elektronisk)

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/didaktik/tema-laromedel/pa-vilket-satt-forandrar-it-verktyg-undervisningen-1.181725> (Hämtad 2017-03-09).

Skolverket (2015b). *Arbetsplatsförlagt lärande, apl*. (Elektronisk)

<https://www.skolverket.se/fran-skola-till-arbetsliv/apl> (Hämtad 2017-01-28).

Skolverket (2016a). *Nationell strategi för digitalisering av skolväsendet avseende gymnasiet, gymnasiesärskolan och skolväsendet för vuxna*. (Elektronisk)

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/itiskolan/nationell-strategi/gymnasieskola-vuxenutbildning-1.249655> (Hämtad 2017-02-02).

Skolverket (2016b). *Vård och- omsorgsprogrammet*. (Elektronisk)

<https://www.skolverket.se/skolformer/gymnasieutbildning/gymnasieskola/program-och-utbildningar/nationella-program/vo/examensmal-och-programstruktur> (Hämtad 2017-02-02).

Skolverket (2016c). *Nationella skolutvecklingsprogram*. (Elektronisk)

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/nationella-skolutvecklingsprog> (Hämtad 2017-02-02).

Skolverket (2016d). *Det arbetsplatsförlagda lärandet på gymnasieskolans yrkesprogram – nationell kartläggning och analys av apl-verksamheten utifrån yrkeslärares perspektiv*. Stockholm, Rapport 437.

SOU 2015:28. (2015). *Gör Sverige i framtiden – digital kompetens*. Stockholm:

<http://www.regeringen.se/49bbaa/contentassets/e0acd9a7659d4c138c6666d2d5e21605/gor-sverige-i-framtiden--digital-kompetens-sou-201528> (Hämtad 2017-02-09).

Sveriges Riksdag (2016). *Gymnasieförordningen 2010:2039*. (Elektronisk)

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Dokument/SFS/Gymnasieforordning-20102039_sfs-2010-2039/ (Hämtad 2017-02-02).

Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken – ett sociokulturellt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Tallvid, M. (2015). *1:1 i klassrummet – analyser av en pedagogisk praktik i förändring* (Doktorsavhandling). Göteborg: Institutionen för tillämpad IT. Göteborgs universitet.

Tiller, T. (1999). *Aktionslärande – forskande partnerskap i skolan*. Malmö: Runa förlag.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Tveiten, S. (2014). *Yrkesmässig handledning – mer än ord*. Lund: Studentlitteratur.

Vygotskij, L. (1999). *Tänkande och språk*. Uddevalla: Daidalos

Wibeck, V (2000). *Fokusgrupper – om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Wibeck, V. (2010). Fokusgrupper – om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1

Intervjuguide

Öppningsfrågor

1. Var har du gjort din apl och har du tidigare erfarenheter av yrket?

Introduktionsfrågor

Ämne: Tidigare erfarenheter av att skriva loggbok och att skriva i loggbok under apl.

1. Vilka tidigare erfarenheter har du från att skriva loggbok? – berätta för varandra.
2. Hur är din upplevelse av att skriva loggbok under apl? – diskutera med varandra.

Övergångsfrågor

Ämne: Den digitala loggbokens dokumentation av ditt lärande.

1. Hur har du upplevt frågorna i loggboken?

Nyckelfrågor.

1. Vilken betydelse har loggboken för att du ska kunna dokumentera dina erfarenheter? – diskutera.
2. Har du kunnat se att du har utvecklats genom att skriva i loggboken? – diskutera.
3. Upplever du att ditt lärande och din utveckling har blivit synligare genom din loggbok? – berätta för varandra.

Avslutande frågor

Syftet med studien är att undersöka digital loggbok via skolans lärplattform som dokumentation av elevers erfarenheter från och lärande på arbetsplatsen.

1. Hur tycker ni loggboken lyckas med detta?
2. Hur ser ni på att fortsätta använda loggbok under apl och utifrån andra ämnen inom utbildningen?

Slutsatser utifrån gruppens diskussioner

1. Eleverna diskuterar sina slutsatser.
2. Något ni önskar tillägga?